

Współautorzy sprawozdania:

Sędzia SO Tadeusz Szewioła,

Mediator Grażyna Górka,

Radca prawny Krystian Mularczyk, członek kolegium redakcyjnego Kwartalnika ADR Arbitraż i Mediacja.

Sprawozdanie z

V Polsko-niemieckiego seminarium „Mediacja alternatywą rozwiązywania transgranicznych sporów cywilnych w sprawach rodzinnych i gospodarczych” (Wrocław, 12-13 października 2012 r.).

We Wrocławiu w dniach 12-13 października 2012 r., z okazji V Międzynarodowego Dnia Mediacji, odbyło się polsko-niemieckie seminarium poświęcone mediacji jako alternatywie rozwiązywania transgranicznych sporów cywilnych w sprawach rodzinnych i gospodarczych. Współorganizatorami Seminarium byli Dolnośląski Ośrodek Mediacji „DOM”, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, Deutsch-Polnische Richtervereinigung e. V Drezno, Koordynator ds. mediacji Sądu Okręgowego we Wrocławiu, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Seminarium wspomagali też: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Okręgowa Rada Adwokacka we Wrocławiu, Okręgowa Izba Radców Prawnych we Wrocławiu oraz Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego we Wrocławiu.

Wśród prelegentów znaleźli się wybitni przedstawiciele nauki i praktycy, na co dzień zajmujący się sprawami mediacji i rozwiązywaniem sporów, w tym sporów transgranicznych, sędziowie z Polski i Niemiec, koordynatorzy do spraw mediacji, polscy i niemieccy mediatorzy. W seminarium uczestniczyli również adwokaci i radcowie prawni z Polski i Niemiec, urzędnicy, studenci i uczniowie z V Liceum Ogólnokształcącego z Wrocławia oraz z gimnazjum z Drezna.

Seminarium stało się jedyną w swoim rodzaju okazją do wymiany doświadczeń w zakresie rozwiązywania transgranicznych sporów cywilnych w sprawach rodzinnych i gospodarczych, oceny współpracy polsko-niemieckiej w tym zakresie oraz wskazania obszarów i działań, jakie należałoby podjąć, aby mediacja jako skuteczna metoda rozwiązywania transgranicznych sporów cywilnych, mogła nadal się rozwijać. Postulaty te zostały sformułowane jako projekt **Rekomendacji Wrocławskiej** dotyczącej transgranicznych mediacji sporów cywilnych w sprawach rodzinnych i gospodarczych.

W imieniu organizatorów **dr Elżbieta Dobiejewska** Prezes Dolnośląskiego Ośrodka Mediacji „DOM” powitała uczestników Seminarium i zaproszonych Gości.

Uroczystego otwarcia Seminarium dokonał Prezes Sądu Apelacyjnego **SSA Andrzej Niedużak**.

Pierwszy dzień seminarium poświęcony był rozwiązywaniu transgranicznych sporów w stawach rodzinnych i rozpoczął się referatem **prof. dr Marii Beisert** z Uniwersytetu Poznańskiego pt.: *„Strategie radzenia sobie z rozwodem rodziców podejmowane przez dzieci w wieku dorastania”*. W swoim wystąpieniu prof. Maria Beisert przedstawiła m.in. przebieg i wyniki badań nad sposobami radzenia sobie nastoletnich dzieci z rozwodem rodziców, czynniki ułatwiające dziecku radzenie sobie z rozwodem rodziców, typy reakcji dzieci na kryzys rozvodu (reakcja prawidłowa, reakcja dezadaptacyjna i reakcja traumatyczna) oraz wpływ efektywności zaradczej rodziców na efektywność zaradczą dzieci.

Kolejny referat pt.: *„Postępowania sądowe i mediacyjne w transgranicznych konfliktach dotyczących dziecka”*, wygłosił sędzia, mediator **Christoph Strecker** (Stuttgart, Niemcy), który omówił rolę i zadania sądów kierujących strony do mediacji oraz specyfikę mediacji dwunarodowościowych na przykładzie coomediacji francusko-niemieckiej. Wskazał, iż sądy muszą zaakceptować mediację jako alternatywę i uzupełnienie procesu sądowego i zachęcać do niej, nie pozbawiając się jednocześnie swoich zadań. Sędzia Christoph Strecker podkreślił konieczność ciągłych profesjonalnych szkoleń dla sędziów i mediatorów w obrębie prawnych, kulturowych i psychologicznych zagadnień dwunarodowościowych konfliktów rodzinnych oraz konieczność zintensyfikowania i rozszerzania kontaktów między sędziami i mediatorami na inne kraje. Zwrócił również uwagę na potrzebę znalezienia podstawowych rozwiązań w zakresie kosztów mediacji i stworzenia podobnych modeli finansowania pomocy prawnej, które umożliwiłyby skorzystanie z niej stronom uboższym.

Sędzia **Leszek Kuziak** z Departamentu Współpracy Zagranicznej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości RP wygłosił referat pt.: *„Stosowanie w Polsce Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę”*, w którym przedstawił mechanizm działania konwencji. Z danych przekazanych przez sędziego Leszka Kuzaka wynika, iż Wydział Prawa Międzynarodowego Ministerstwa Sprawiedliwości RP przekazuje w ciągu roku do sądów polskich i do organów centralnych państw-stron konwencji od 120 do 160 wniosków o powrót dzieci, opartych na przepisach konwencji.

Z kolei **dr Elżbieta Czwartosz** z Uniwersytetu Warszawskiego w swoim referacie pt.: *„Rozwojowy charakter nabywania umiejętności rozwiązywania konfliktów – od okresów wczesnego dzieciństwa po dorastanie”* omówiła problem znaczenia konfliktów w relacjach z innymi i sposobów radzenia sobie z nimi w perspektywie rozwojowej. W swoim wystąpieniu dr Elżbieta Czwartosz wskazała między innymi istotne rozwojowo umiejętności niezbędne w sposobie radzenia sobie z konfliktami w okresie

wczesnodziecięcym, okresie środkowego dzieciństwa i dorastania oraz zmiany w sposobie rozumowania i spostrzegania konfliktu przez dziecko, w zależności od etapu jego rozwoju.

Po referacie dr Elżbiety Czwartosz odbyła się dyskusja panelowa „Jak usprawnić rozwiązywanie konfliktów rodzin dwunarodowościowych?“, w której uczestniczyli paneliści z Polski i Niemiec: sędzia rodzinny, mediator, adwokat, kurator, pracownik Jugendamtu. **Moderatorem dyskusji był dr Zbigniew Czwartosz z Uniwersytetu Warszawskiego.**

Pierwszy dzień seminarium kończyły warsztaty poświęcone mediacjom transgranicznym rodzin dwunarodowościowych oraz transgranicznym mediacjom konfliktów z zakresu prawa gospodarczego i prawa pracy. **Moderatorami** dyskusji warsztatowych byli **sędzia Christoph Pietryka** (sędzia przewodniczący-mediator, Sąd Rejonowy, Chemnitz, Niemcy), **sędzia SO Tadeusz Szewiła** (Koordynator ds. mediacji Sądu Okręgowego we Wrocławiu), **sędzia Thomas Guddat z Drezna** (Prezes Niemiecko-Polskiego Stowarzyszenia Sędziów (DPRV e.V.)) oraz **sędzia SO Anna Korwin-Piotrowska** (Wiceprezes Sądu Okręgowego w Opolu).

Plenarne posiedzenie w dniu 13 października 2012 roku prowadził **sędzia SO Tadeusz Szewiła.**

Seminarium rozpoczęło się referatem sędzi **Agnieszki Rękas** z Departamentu Współpracy Zagranicznej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości RP, członka Społecznej Rady ds. ADR przy Ministrze Sprawiedliwości RP pt.: *„Uregulowania prawne mediacji transgranicznej w polskim prawie i praktyka mediacji transgranicznej w Polsce”*. W swoim wystąpieniu sędzia Agnieszka Rękas odniosła przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. (2008/52/WE) w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych do przepisów kodeksu postępowania cywilnego oraz przedstawiła polskie doświadczenia w zakresie mediacji transgranicznej, wskazując trzy płaszczyzny działań tj. działania organizacji pozarządowych, działalność sądów oraz współpracę ministerstw. W ostatnim obszarze sędzia Agnieszka Rękas odniosła się do polsko-niemieckiego porozumienia dotyczącego współpracy w zakresie mediacji transgranicznej, podpisanego w Warszawie w dniu 21 czerwca 2011 r.

W kolejnym wystąpieniu **sędzia Christoph Pietryka** (sędzia przewodniczący – mediator, Sąd Rejonowy w Chemnitz, Niemcy), w referacie pt.: *„Mediacja na prawym brzegu Odry”*, zaprezentował działalność Sądu Rejonowego w Chemnitz w zakresie mediacji sądowej oraz zadania sędziów-mediatorów. Sędzia Christoph Pietryka przedstawił dane statystyczne dotyczące mediacji za okres od 1 lutego 2007 do grudnia 2007 r., wskazał również na podstawowe różnice między mediacją a rozmową ugodową przed orzekającym sędzią.

Następnie głos zabrała **sędzia Anna Korwin-Piotrowska** (Wiceprezes Sądu Okręgowego w Opolu, Społeczna Rada ds. ADR przy Ministrze Sprawiedliwości RP), wygłaszając referat pt.: *„Mediacja w transgranicznych sporach gospodarczych – czy prawnicy są*

przeciw?, w którym wykazała, iż teza o generalnym sprzeciwie i niechęci adwokatów i radców prawnych do instytucji mediacji jest fałszywa. W swoim wystąpieniu sędzia Anna Korwin-Piotrowska przedstawiła powody niechęć pełnomocników do mediacji, która w jej ocenie wynika przede wszystkim z tradycyjnego pojmowania ich roli i celu, jakim jest wygrana w procesie sądowy. Współczesny rynek wymusza jednak na pełnomocnikach konieczność zmian w podejściu do sporów oraz rozpatrywania interesów klientów, co znajduje odzwierciedlenie w zapisach zasad etyki zawodowej radców prawnych i adwokatów (Paragraf 44 Zabioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu oraz paragraf 27 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego). Sędzia Anna Korwin-Piotrowska zwróciła jednocześnie uwagę, iż Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów uchwalony przez Krajową Radę Sądownictwa w 2003 r. nie zawiera odpowiednika do zapisów w kodeksach etyki radców prawnych i adwokatów, obligującego sędziów do wskazania stronom postępowania możliwości rozwiązania sporu w drodze mediacji, co niewątpliwie nie przyczynia się do kierowania do mediacji większej ilości spraw, podobnie jak brak w kryteriach oceny okresowej pracy sędziów kryterium korzystania z instytucji mediacji.

Seminarium kończyło się dyskusją nad referatami, omówieniem warsztatów i przygotowaniem projektu **Rekomendacji Wrocławskiej** dotyczącej transgranicznych mediacji w sporach cywilnych, gospodarczych i rodzinnych. Prowadzący obrady **SSO Tadeusz Szewiola** przedstawił uczestnikom zgłoszone postulaty do Rekomendacji Wrocławskiej:

- ✓ organizacja dalszych szkoleń z udziałem polskich i niemieckich sędziów i mediatorów,
- ✓ zdobywanie dalszych dobrych praktyk,
- ✓ konieczność wprowadzenia zmiany w przepisach w zakresie zwolnienia stron z części opłat mediacyjnych w sprawach rodzinnych, w tym ustalenie ryczałtu dla mediatorów w sprawach rodzinnych z udziałem dzieci, gdy strony chcą skorzystać z mediacji, ale ich sytuacja finansowa jest na tyle trudna, iż nie są w stanie same pokryć jej kosztów,
- ✓ konieczność wprowadzenia zmiany w przepisach umożliwiających ponoszenie kosztów mediacji przez ośrodki pomocy społecznej, co obecnie jest różnie interpretowane,
- ✓ umożliwienie sędziom rodzinnym poświęcania więcej czasu na rozpoznanie sprawy, zwłaszcza w tych sprawach rodzinnych, gdzie są małoletnie dzieci; w sprawach rodzinnych nie może być celem samym w sobie załatwienie sprawy, ale dobro małoletnich dzieci i interesy całej rodziny,
- ✓ przyjęcie założenia, iż każda sprawa nadaje się do mediacji, przy zgodzie obu stron,
- ✓ powołanie grypy mediatorów do spraw transgranicznych przy każdym Sądzie Okręgowym,
- ✓ zintensyfikowanie działań promocyjnych i medialnych w zakresie promocji mediacji (w tym z wykorzystaniem internetu).

Uczestnicy zaakceptowali powyższe postulaty jednomyślnie.

Podsumowanie i zakończenie Seminarium dokonali **dr Elżbieta Dobiejewska i sędzia Thomas Guddat**.

Współautorzy sprawozdania:

Sędzia SO Tadeusz Szewiła,

Mediator Grażyna Górka,

Radca prawny Krystian Mularczyk, członek kolegium redakcyjnego Kwartalnika ADR Arbitraż i Mediacja.

Zdjęcia: Adam Hawałej, Iwona Twardzik.